

NOORDJE FIETST

Stadsdeel Amsterdam-Noord /// Fietsroute van ± 5 kilometer (1,5 uur)

Verkrijgbaar in deze reeks:

NOORDJE FIETST

- Fietsen langs monumentale bomen
- Ontdek de Noordelijke IJ-oever
- Ecologische fietsroute door Noord
- Fietsen langs historische boerderijen
- Ontdek het mooiste van Noord

Voor meer informatie over de folders kunt u bellen met de afdeling Publieksvoorlichting, 020 - 634 94 52 of kijk op www.noord.amsterdam.nl

XXX Noordje

Uitgave 2005, stadsdeel Amsterdam-Noord **concept & vormgeving** dutchlabel.nl **tekst** stadsdeel Amsterdam-Noord
historische kaart copyright © 2005, dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn

Ontdek de Waterlandse Zeedijk

Gemeente Amsterdam
Stadsdeel Amsterdam-Noord

Amsterdam-Noord

Ontdek de Waterlandse Zeedijk

“Wie denkt dat de Hollanders alleen dijken aanlegden om land op de zee te veroveren heeft het mis. Zonder de Waterlandse Zeedijk zou een groot deel van Holland zijn weggeslagen onder invloed van de zee. Vandaag de dag presenteert de rijke geschiedenis van Amsterdam en Waterland zich langs de dijk. Geniet van de markante dijkhuisjes, oude sluizen en fraaie doorkijkjes over water en landschap. Soms lijkt de tijd stil te staan maar staaltjes recente bouwkunst halen je uit het diepe verleden. Veel plezier bij de tocht over deze verrassende dijk.”

xxx Zoordje

De route

De Waterlandse Zeedijk loopt door tot ver buiten Amsterdam-Noord, maar de route in dit boekje gaat niet verder dan het deel binnen de ringweg A10. Je kunt kiezen uit:

- De Westroute van 5,5 km of 8 km vanaf de pont
- De Oostroute van 4 km of 6 km vanaf de pont

Een snoer om Waterland

Ooit lag het gebied rond Amsterdam zo'n 4 meter boven de zeespiegel. Na de ontginning in de 11e eeuw zakt het land in rap tempo door het inklinkende veen. Ter bescherming van hun land leggen boeren dijken aan en het duurt niet lang of de dijken, dijkjes en dammen vormen samen een lang snoer om Waterland. De dijk is, zeker in de eerste eeuwen, geen garantie voor droge voeten. Tij en storm beuken op gezette tijden grote gaten in de dijk en nemen huizen en achterliggend land met zich mee. In 1916 is de laatste grote watersnood. De inpoldering van voordijks land geeft veiligheid en ruimte voor industrie en woonwijken.

De Westroute

Vanaf café Het Ponthuys bij de pontaanlanding gaan we na de eerste bocht bij café Ot en Sien rechts. We volgen het Noordhollandsch Kanaal tot de draaibrug in de Buiksloterdijk. Bij de draaibrug gaan we rechts een stuk de Buiksloterdijk op, dan weer terug.

📍 .01 Buiksloot

Rond 1600 is Buiksloot een belangrijk knooppunt op de route tussen Amsterdam en het Noorden. De trekschuit, die na 1660 voor personenvervoer in Waterland wordt gebruikt, gaat volgens een strakke dienstregeling van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. Wie naar de markt in Purmerend wilde kon daar de hele dag voor uittrekken, de tocht in de overvolle boot duurde 3 uur.

➔ NOORDJES TIP 01:

Op de westroute zijn er geen cafeetjes langs de route. In Het Ponthuys is van alles te krijgen om met een gevulde maag aan je avontuur te beginnen.

02 Draaibrug

In 1824 is het Noord-Hollandsch Kanaal en de nieuwe Willem I sluis bij de monding van het Kanaal aan het IJ klaar. De waterkering met draaibrug vervangt de sluis die niet meer nodig is. Grote zeezeilschepen vinden hun weg naar Buiksloot en de lokale middenstand gaat het voor de wind. Op het hoogtepunt heeft Buiksloot wel vier bakkers. Huisnummer 228 is tot 1921 het raadhuis van de gemeente Buiksloot. Na nummer 138 is de dijk met huizen gesloopt voor de aanleg van een weg. We draaien om en volgen de dijk langs de huizen.

03 Westeinde Buiksloot

Over de brug zien we een aantal grote fraaie houten huizen, zoals nummer 280 en 284. In de volksmond heet deze plek 'de kapiteinshemel'. Op deze plek lieten de kapiteins een droomhuis bouwen om hun oude dag door te brengen.

Vorbij nummer 482 valt er weer een gat in de oude zeedijk. Opnieuw is de slopershamer gebruikt voor de aanleg van een weg. We volgen de fietsborden richting Oostzaan. Het fietspad komt rechtsom uit op de zeedijk, die hier weer Buiksloterdijk heet.

04 Gemaal Kadoelen

Na enige tijd zien we rechts beneden het gemaal Kadoelen liggen. De waterplas erachter, de Kadoelerbreek, is waarschijnlijk ontstaan na een dijkdoorbraak in de 15e eeuw. Naast het oude stenen gemaal is in 1987 een modern gemaal gebouwd. Dit gemaal is het grootste gemaal van Waterland en pompt water uit het achterliggende gebied naar het Zijkanaal I. Vanaf hier heet de zeedijk Landsmeerderdijk.

05 Wilmkebreepolder

Na nummer 145 krijgen we aan de rechterkant vrij uitzicht op de Wilmkebreepolder. Omstreeks de 15e eeuw krijgen de Waterlanders en Oostzaners ruzie over het onderhoud van de dijk bij Kadoelen. De dijk raakt in beroerde staat en wordt diverse malen opgeslokt door stormrampen. Er ontstaat een diepe plas achter de dijk en de drooglegging ervan in de 17e eeuw is een hoogstandje. In dit prachtige poldertje roepen in het voorjaar grutto's en tureluurs en aan de rand zijn de daken van twee stolpboerderijen te zien.

De Landsmeerderdijk gaat over in de Oostzanerdijk. Voorbij de kruising van de zeedijk met de Appelweg ligt links in de diepte tuindorp Oostzaan, rechts de Molenwijk.

06 Molenwijk

De Molenwijk is zo genoemd omdat de flats zijn geplaatst in een kruisvorm, als wieken van een molen. De wijk is ooit gebouwd als een proefproject voor de later gebouwde Bijlmermeer.

De zeedijk is bij de bocht niet meer bebouwd. Links hebben we goed zicht op Tuindorp Oostzaan met in de verte de grote kranen aan de Noordelijke IJ-oever.

.07 Tuindorp Oostzaan

In de tweede helft van de 19e eeuw moet Amsterdam een oplossing vinden voor het woningtekort. In Tuindorp Oostzaan worden 1000 noodwoningen neergezet en de eerste bewoners komen in 1921. Het is een zeer gemengde groep van scheepsbouwers uit Amsterdam, de Alblasserwaard en van de Rotterdamse werven. Ook Waddeneilanders en gemeenteambtenaren vinden er hun stek. Uit deze vreemde mengelmoois ontstaat een gemeenschap met een bloeiend verenigingsleven. De harmonie is onmisbaar als bij de NDSM een nieuw schip het ruime sop kiest en haalt daarmee de landelijke pers.

Hier stopt deze fietsroute. De snelste weg terug is door Tuindorp Oostzaan naar de NDSM-werf. De pont naast de IJkantine vaart ieder half uur naar CS.

→ NOORDJES TIP 02:

Fiets op de terugweg door de kleine straatjes van tuindorp Oostzaan. Laat je verrassen door de onverwachte doorkijkjes en de kleurrijke tuinen in dit dorp.

De Oostroute

Vanaf de pontaanlanding gaan we na de eerste bocht bij café Ot en Sien rechts. Bij de eerste brug steken we het Noordhollandsch kanaal over. Na de brug meteen linksaf, de Adelaarsweg helemaal volgen. Aan het eind van de Adelaarsweg bij de rotonde oversteken, fietsroute Schellingwoude/Zunderdorp volgen en rechts de Nieuwendammerdijk in. De oostroute begint hier.

01 Arbeiderswoningen, huisnummers 111 tot 129

In 1901 wordt de woningwet aangenomen die aangeeft dat de productie en kwaliteit van arbeidershuizen omhoog moet. Overal trekken inspecteurs eropuit om huizen te controleren. In deze tijd worden veel krotten op de dijk gesloopt. Vooral in westelijk Nieuwendam verrijzen diverse rijtjes arbeiderswoninkjes, soms in sobere landelijke stijl zoals het rijtje met de nummers 111 tot 129.

Rechts achter de woningen ligt het Vliegenbos (1919), het oudste stadsbos van Amsterdam. Langzaam naderen we de kern van het dijkdorp Nieuwendam.

02 Het bloeiende centrum van Nieuwendam

Langs de Nieuwendammerdijk is rond 1500 al een bloeiende handel en nijverheid. De Oostzeehandel draait op volle toeren en een groeiend Amsterdam heeft een grote vraag naar zuivelproducten en graan. Barre tijden breken aan tijdens de Tachtigjarige Oorlog. De Spaanse bezetter maakt verwoestende uitstapjes over het IJ. Rond 1600 is Nieuwendam vrijwel geheel afgebrand en later herbouwd, soms op oude funderingen.

01 Arbeiderswoningen

05 Café het Sluisje

03 De Vries Lentsch

03 Woning en kantoor De Vries Lentsch, huisnummer 204

Op nummer 204 ligt het vroegere kantoor en de woning van scheepsbouwer De Vries Lentsch. Het huis heet 'De halve Maen', genoemd naar het schip waarmee de eerste Hollanders via de Hudson Amerika bereikten. Achter de woning staan de loodsen van zijn oude scheepswerf 'Het Fort'.

04 De Nieuwendammerhaven

Na de Spaanse bezetting komt Nieuwendam er weer helemaal bovenop. Het is een geliefde ankerplaats voor koopvaardij-schepen, die op lading of goede wind wachten. Overwinteren in Nieuwendam is aantrekkelijk omdat Amsterdam hoge havengelden vraagt. Dit alles zorgt opnieuw voor veel handel en voorspoed, te zien aan de grote (houten) huizen aan de Grote Haven. Vanaf 1870 verschijnen er pakhuizen buitendijks, zoals de nummers 262 en 248-250.

05 De Nieuwendammer Sluis en café het Sluisje

De Nieuwendammersluis ligt in de Kleine Die. De Kleine Die is waarschijnlijk gegraven als een verbindingskanaal tussen de sluis, en het grote Buiksloter Meer. Vanaf de zeventiende tot ver in de twintigste eeuw is dit een drukke vaarroute. Aan het

Sluiswachtershuis hangt nog een bord met de schutsprijzen. Café het Sluisje (H) ligt naast de sluis en was oorspronkelijk een herberg, gebouwd in 1792.

🌀 .06 Ziekenwoningen Nieuwendammerdijk 300-308

Opmerkelijk is het rijtje neoclassicistisch vormgegeven stenen huizen uit 1909. Van oorsprong zijn dit ziekenappartementen van Joh. G. Metzger, een beroemde fysiotherapeut van onder andere reuma en jicht. Hij behandelt de beau monde van Europa en houdt praktijk in het Amstelhotel.

Vanaf hier zie je de rode daken van Tuindorp Nieuwendam achter de dijk. Het is de moeite waard om de dijk even te verlaten voor een korte blik in het dorp.

🌀 .07 Tuindorp Nieuwendam

Dit tuindorp wordt gebouwd rond 1926 naar model van de 'tuinstadgedachte', die uit Engeland overwaaide. Ook arbeiders moeten kunnen wonen in een omgeving met voldoende licht, schone lucht en ruimte. In Nieuwendam komen drie scholen, even fraai van architectuur als de huizen eromheen. Al snel staat Nieuwendam bekend als een van de mooiste tuindorpen van Europa en bezoekers uit Frankrijk en Engeland doen inspiratie op voor thuis. Naast een tuin heeft ook elke woning een badcel, en dat is revolutionair voor die tijd.

🌀 .06 Ziekenwoningen

Na nummer 567 volgen we het fietspad langs de Schellingwoudebreek (F), een meer ontstaan na een vroege dijkdoorbraak. Achter de brug (rechts) ligt de Oranjewerf, een van de weinig overgebleven werven aan de Noordelijke IJ-oever.

🌀 .08 Oranjesluizen

We steken de autoweg over naar de Schellingwouderdijk. Tegenover restaurant de Kievit (H) rechts de Noorder IJdijk inslaan naar de Oranjesluizen. Bij de sluis is een overdekt uitzichtpunt over het IJ.

Hier eindigt de beschrijving van de fietsroute, de zeedijk gaat verder naar Durgerdam. U kunt ook naar Ransdorp of Zeeburg fietsen.

➔ NOORDJES TIP 03:

Zet je fiets even aan de kant voor een korte maar interessante wandeling over de sluisdeuren. Sluispad dicht en stoplicht rood? Niet erg want er is genoeg te zien! Zie het water op en neer gaan en geniet van de boten, kapiteins en hun bemanning.

